

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
UNIVERSITY OF NIŠ

ФАКУЛТЕТ ЗАШТИТЕ НА РАДУ У НИШУ
FACULTY OF OCCUPATIONAL SAFETY

**SISTEM BEZBEDNOSTI I ZAŠTITE &
RAZVOJ LJUDSKIH RESURSA I UPRAVLJANJE ZNANJEM**

**Vesna Nikolić
Branislav Anđelković**

Niš, 2018.

15308

*Vesna Nikolić
Branislav Anđelković*

**SISTEM BEZBEDNOSTI I ZAŠTITE &
RAZVOJ LJUDSKIH RESURSA I UPRAVLJANJE ZNANJEM**

Recenzenti:

Prof.dr Suzana Savić
Prof. dr Dragan Mlađan
Prof. dr Mirko Markić

Izdavač:

Fakultet zaštite na radu u Nišu, Univerzitet u Nišu

Za izdavača: Prof. dr Momir Praščević

Lektor: Vesna Anđelković

Štampa: Unigraf X copy

Tiraž: 200 primeraka

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

331.45/.46

005.96

005.94

НИКОЛИЋ, Весна

Sistem bezbednosti i zaštite & Razvoj ljudskih resursa i upravljanje znanjem / Vesna Nikolić, Branislav Anđelković. - Niš : Fakultet zaštite na radu, 2018 (Niš : Unigraf X copy). - graf. prikazi, tabele.-292 str.; 25cm

Tiraž 200. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija: str. 259-286. - Summary: The System of safety and protection & The Development of Human Resources and Knowledge Management.-Registar.

ISBN978-86-6093-083-7

1. Анђелковић, Бранислав [аутор]

а) Заштита на раду б) Менаџмент људских ресурса с) Знање - Менаџмент

COBISS.SR-ID 255795212

Odlukom Nastavno-naučnog veća Fakulteta zaštite radu u Nišu br.03-518/6
odobreno za štampu kao monografija nacionalnog značaja.

Ova monografija je publikovana uz finansijsku podršku Ministarstva prosvete,
nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije
(projekti III44006 и III42006)

SADRŽAJ

Predgovor

I Sažetak

II Apstrakt

III Uvod

Prvi deo

OSVRT NA NEKA PITANJA I PROBLEME NAUKE O BEZBEDNOSTI.....15

Vesna Nikolić

1. Osvrt na neka pitanja i probleme nauke o bezbednosti	17
1.1. Određenja bezbednosti	17
1.2. Osvrt na neka pitanja nauke o bezbednosti.....	19
1.3. Nauka o bezbednosti - termin i određenja	20
1.4. Multidisciplinarnost i interdisciplinarnost bezbednosnih pitanja	22
1.5. Potreba i problemi multi i interdisciplinarnih istraživanja	27
1.6. Osvrt na popularne teorijske pristupe u istraživanju akcidenata	30
1.7. Učenje iz akcidenata i izrada preporuka	32
1.7.1. Učenje iz akcidenata.....	33
1.7.2. Analiza uzroka akcidenata/nesreća.....	36
1.7.3. Učenje lekcija i izrada preporuka.....	36
1.8. Petlja učenja iz incidenata i "near-miss" menadžment sistem.....	38

Drugi deo

RIZIK, BEZBEDNOST I ZAŠTITA..... 41

Branislav Anđelković

2. Rizik, bezbednost, zaštita	43
2.1. Tehničko-tehnološki razvoj, globalizacija i novi rizici	43
2.2. Rizik – pojam i određenja.....	45
2.2.1. Elementi za vrednovaanje i procenu rizika	46
2.2.2. Teškoće u izražavanju kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja rizika	50
2.3. Ljudska bezbednost i zaštita	51
2.4. Bezbednost i zaštita tehničko-tehnoloških sistema	53
2.4.1.Sistem - pojam i određenja	53
2.4.2.Radna sredina kao sistem i bezbednost tehničko-tehnoloških sistema.....	55
2.5. Bezbednost u procesu rada - pojmovne distinkcije i određenja.....	56

Treći deo

BEZBEDNOST I ZAŠTITA ZDRAVLJA NA RADU..... 63

Branislav Anđelković

3. Bezbednost i zaštita zdravlja na radu	65
3.1. Međunarodni okvir bezbednosti i zdravlja na radu.....	65
3.1.1. Socijalni dijalog u unapređenju sistema bezbednosti i zdravlja na radu.....	68
3.1.2. Socijalni dijalog u okviru Evropske Unije	71
3.2. Sistem bezbednosti i zaštite zdravlja na radu u Republici Srbiji	75
3.2.1. Istorijski razvoj sistema zaštite na radu u Republici Srbiji	76
3.2.2. Institucionalni i pravno-normativni okvir	79
3.2.3. Socijalni dijalog u Republici Srbiji	84
3.2.3.1. Sindikat i poslodavci	85
3.2.3.2. Socijalno- ekonomski savet.....	87
3.2.3.3. Socijalni dijalog u unapređenju bezbednosti i zdravlja na radu u Srbiji	88
3.2.4. Obezbeđivanje zdravstvene zaštite u Republici Srbiji	89
3.2.5. Obezbeđivanje penzijskog i invalidskog osiguranja	92
3.3. Osvrt na stanje zaštite na radu u Republici Srbiji	92
3.3.1. Povrede na radu i profesionalna oboljenja	94
3.3.2. Osiguranje u slučaju povreda na radu	98

Četvrti deo

ZAŠTITA OD POŽARA..... 101

Branislav Anđelković, Vesna Nikolić

4. Zaštita od požara.....	103
4.1. Istorijski osvrt na razvoj zaštite od požara.....	103
4.2. Pojam, određenja i funkcije zaštite od požara	105
4.3. Sistem zaštite od požara - pravni i strateški okvir	105
4.4. Subjekti sistema zaštite od požara u Republici Srbiji.....	107
4.5. Inženjerstvo zaštite od požara kao naučna i stručna oblast.....	108

Peti deo

ZAŠTITA I SPASAVANJE U KATASTROFAMA

I VANREDNIM SITUACIJAMA 113

Vesna Nikolić

5. Zaštita i spasavanje u katastrofama i vanrednim situacijama.....	115
5.1. Vanredne situacije - pojam i određenja	115
5.2. Upravljanje vanrednim situacijama	117
5.3. Osvrt na pravno-normativni i institucionalni okvir	119
5.4. Zastita i spasavanje	125
5.5. Prirodne katastrofe i rezilijentnost zajednice.....	131
5.5.1. Pojam i određenja prirodnih katastrofa.....	131

5.5.2. Smanjenje rizika od prirodnih katastrofa	
i rezilijentnost zajednice	133
5.5.2.1. Smanjenje rizika od prirodnih katastrofa	133
5.5.2.2. Rezilijentnost zajednice	136

Šesti deo

ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE I ODRŽIVI RAZVOJ..... 143

Vesna Nikolić, Branislav Anđelković

6. Zaštita životne sredine i održivi razvoj	145
6.1. Razvoj teorijskih shvatanja o zaštiti životne sredine	145
6.2. Zaštita životne sredine i održivi razvoj.....	148
6.3. Kratak osvrt na značajne međunarodne konferencije	151
6.4. Međunarodni institucionalni i pravni okvir zaštite životne sredine i održivog razvoja.....	152
6.5. Pravni i institucionalni okvir zaštite životne sredine u Republici Srbiji	156
6.6. Ekološka bezbednost i princip predostrožnosti	159

Sedmi deo

RAZVOJ LJUDSKIH RESURSA

U SISTEMU BEZBEDNOSTI I ZAŠTITE..... 163

Vesna Nikolić

7. Razvoj ljudskih resursa u sistemu bezbednosti i zaštite.....	165
7.1. Upravljanje i razvoj ljudskih resursa – pojmovi i distinkcije	165
7.2. Razvoj ljudskih resursa i i kompetencije u sistemu bezbednosti i zaštite.....	166
7.3. Obrazovanje kao preduslov razvoja ljudskih resursa u sistemu bezbednosti i zaštite	170
7.4. Osvrt na razvoj, propise i obrazovnu praksu u Republici Srbiji.....	172
7.5. Obrazovanje za bezbednost i zdravlje na radu - praksa, potreba i značaj.....	174
7.5.1. Opšte i profesionalno obrazovanje	178
7.5.1.1. Opšte obrazovanje za bezbednost i zdravlje na radu.....	178
7.5.1.2. Školovanje stručnjaka za zaštitu na radu	180
7.5.2. Osposobljavanje i usavršavanje zaposlenih lica	181
7.5.2.1. Osposobljavanje zaposlenih	181
7.5.2.2. Usavršavanje i doživotno obrazovanje.....	182
7.5.3. Obuka menadžera i drugih donosioca odluka	184
7.5.4. Promocija i zaštita zdravlja na radnom mestu	185
7.6. Obrazovanje i razvoj javne svesti za zaštitu od požara	188
7.6.1. Opšte i profesionalno obrazovanje za zaštitu od požara	189
7.6.2. Osnovna i posebna obuka za zaštitu od požara	192
7.7. Upravljanje ljudskim resursima u vatrogasnim službama.....	192
7.7.1. Vatrogasne jedinice Republike Srbije.....	193

7.7.2. Izazovi upravljanja ljudskim resursima u vatrogasnim službama.....	195
7.8. Razvoj ljudskih resursa i proaktivne strategije za zaštitu životne sredine	201
7.8.1. Pojemovne postavke	201
7.8.2. Inovativnost, obuka zaposlenih i organizaciono učenje.....	202
7.8.3. Preporuke i sugestije menadžerima.....	205
7.9. Uključivanje zaposlenih u sistem bezbednosti	207
7.10. Odbor za bezbednost i zaštitu na radu	209

Osmi deo

UPRAVLJANJE ZNANJEM KAO STRATEGIJA

RAZVOJA BEZBEDNOSTI I ZAŠTITE 215

Vesna Nikolić

8. Upravljanje znanjem kao strategija razvoja bezbednosti i zaštite	217
8.1. Upravljanje znanjem	217
8.1.1. Upravljanje znanjem – pojam i određenja	217
8.1.2. Ciljevi upravljanja znanjem	220
8.1.3. Upravljanje znanjem – potreba i značaj	221
8.1.4. Upravljanje znanjem u praksi – izazovi i ograničenja	224
8.2. Upravljanje znanjem kao strategija razvoja bezbednosti i zaštite.....	226
8.2.1. Problemi bezbednosti i i upravljanja zaštitom u preduzećima.....	226
8.2.2. Upravljanje znanjem i upravljanje zaštitom.....	228
8.2.3. Tacit i eksplicitna znanja u zaštiti	230
8.2.4. Elektronsko učenje kao podrška upravljanju znanjem za zaštitu	232
8.2.4.1. Barijere i mogućnosti učenja u malim i srednjim preduzećima	232
8.2.4.2. Implementacija elektronskog učenja.....	233
8.3. Kritički osvrt na mogućnosti upravljanja znanjem u sistemu bezbednosti i zaštite	234

Deveti deo

UMESTO ZAKLJUČKA & BEZBEDNOST I ZAŠTITA

U SVETLU DOŽIVOTNOG OBRAZOVANJA 237

Vesna Nikolić

REZIME (SUMMARY)..... 247

LITERATURA 257

INDEKS POJMOVA..... 287